

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับสูงที่มีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติ เพราะเป็นแหล่งวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในสาขาต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (สำเนา ขจรศิลป์ : 2537) ในฐานะที่เป็นองค์การประเภทเพื่อบริการที่มีภารกิจหลัก 4 ประการคือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงทำให้มหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมาย คือ การสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะได้ใช้ความเป็นเลิศทางวิชาการพัฒนาบุคคล และให้บริการทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติ (วิจิตรศรีस्थาน : 2518) กอปรกับปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐมีแนวโน้มในการเติบโตและการขยายการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มหาวิทยาลัยของรัฐต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การพึ่งตนเองของมหาวิทยาลัยของรัฐ การเสนอรูปแบบการบริหาร "มหาวิทยาลัยอิสระ" เป็นเรื่องที่คาดว่าในอนาคตอันใกล้จะเป็นไปได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยของรัฐจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อสนองตอบภารกิจหลัก ภายใต้ความหลากหลายของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยคณะรับผิดชอบจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักทางวิชาการ เป็นแหล่งรวมของวิชาการสาขาต่าง ๆ จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จึงทำให้การดำเนินงานจัดการศึกษาของคณะมีความเป็นอิสระ กล่าวคือ ความเป็นอิสระในการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารธุรการ งานบริหารบุคคล งานบริหารนิสิต นักศึกษา และงานบริหารการเงิน

งานบริหารการเงินเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรพื้นฐาน 4 อย่าง ได้แก่ คน (Man) เงิน หรืองบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) การจัดการ (Management) (ธงชัย สันติวงษ์ : 2538) และปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ งบประมาณ (Budget) เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยสนับสนุนให้คณะจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย งบประมาณซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานของคณะ และคณะจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบตัวเงินจากมหาวิทยาลัย ซึ่งเทียบฉาย ก็ระนันท์ (2538) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินทุนหรือรายได้มี 2 แหล่ง คือ

1. เงินงบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่มหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของรัฐก็จะทำการจัดสรรมาให้แต่ละคณะต่อไปในแต่ละปี การดำเนินงานต้องเป็นไปตามแผนงาน งานหรือโครงการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตามวิธีการงบประมาณแผ่นดิน

2. เงินนอกงบประมาณหรือเงินรายได้ โดยทั่วไปประกอบด้วยรายได้ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เงินผลประโยชน์ รายได้เงินทุนคณะ เงินอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งเงินทุนภายนอก เงินทุนการศึกษาและเงินบริจาคอื่น เงินรับฝาก ฯลฯ เงินรายได้ทุกประเภทเหล่านี้ กฎหมายกำหนดให้ยกเว้นไม่ต้องนำส่งคลัง เป็นเงินทุนเสริมเงินงบประมาณแผ่นดิน

เงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณของคณะ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการใช้จ่ายเงินและควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของราชการ คือ งานการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ บุคลากรที่ดำเนินงานจะต้องมีความรู้และความชำนาญงานด้านเทคนิคเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นงานบริการที่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ละเอียดต้องอยู่ในกรอบของการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันกำหนด ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ หากไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่คณะเป็นอย่างมาก (กรมบัญชีกลาง : 2539)

ดังนั้นการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีของคณะให้มีประสิทธิภาพสูงนั้น เทียนฉาย กิระนันท์ (2538) ได้กล่าว สรุปได้ว่า การจัดการดำเนินงานด้านการเงินให้มีประสิทธิภาพสูง โดยหลักการที่ใช้กันในมหาวิทยาลัยของรัฐก็คือ ระบบ ระเบียบ วิธีการทางราชการ ซึ่งมีจุดอ่อนอยู่ในตัวระบบเอง เช่น ความล่าช้า เนื่องมาจากวิธีปฏิบัติในการอนุมัติและในงานเอกสาร รวมทั้งงานจัดเก็บเอกสาร การขาดความคิดริเริ่มเนื่องจากผู้ปฏิบัติริเริ่มวิธีการใหม่ ๆ ได้ยากมาก เพราะเป็นอุปสรรคต่อความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่โดยไม่จำเป็น การไม่ประหยัดและขาดประสิทธิภาพ รวมไปถึงการปฏิบัติงานที่ขาดการติดตามประเมินผลงานที่มีประสิทธิผล สุทธิรัตน์ รัตนโชติ (2538) ได้ให้ข้อคิดสอดคล้องกันว่า การเบิกจ่ายเงินของทางราชการล่าช้าเพราะระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติทางราชการมีความยุ่งยากซับซ้อนและล้าสมัยนั้น มีเงื่อนไขหลายประการ อาทิเช่น ปริมาณงานที่ต้องดำเนินการ ความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ความสมบูรณ์ของเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมถึงความมีประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เหล่านี้เป็นปัญหาที่มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการปฏิบัติงานให้รวดเร็วมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดอ่อนเหล่านั้นเป็นปัญหาในการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีสำหรับผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องๆ คือ การใช้จ่ายเงินในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นปัญหาในทางปฏิบัติของระบบราชการเกือบทั้งสิ้น ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร

งบประมาณและระบบบริหารการเงิน คือ การที่ต้องดำเนินการเป็นสองระบบคู่ขนานกันสำหรับแหล่งเงิน 2 แหล่ง คือเงินงบประมาณแผ่นดินกับเงินรายได้ แต่ในบางกรณีกำหนดให้การบริหารเงินรายได้ใช้ระเบียบวิธีการของเงินงบประมาณแผ่นดินโดยอนุโลมซึ่งเท่ากับเป็นการตัดทอนโอกาสแห่งความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาระบบการรายงาน ระบบการติดตามกำกับและประเมินผล ระบบการตรวจสอบภายในซึ่งขาดการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือ ปัญหาจากข้อจำกัดตามระเบียบราชการซึ่งปรากฏทั้งในขั้นตอนการขออนุมัติ การดำเนินการทั้งในด้านการเงิน การพัสดุที่ต้องเกี่ยวข้องกับการเงิน (เทียนฉาย กิระนันท์ : 2538) ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในหนังสือระบบราชการไทยว่า ปัญหาของระบบราชการประการหนึ่ง คือ ปัญหาด้านกฎ ระเบียบวิธีปฏิบัติ มีขั้นตอนมากทำให้ขาดความคล่องตัว กฎหมายหลายฉบับล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (รุ่ง แก้วแดง:2538) และจากผลการวิจัยของ ณรงค์ ดุษฎีวรัรักษ์ (2537) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดระบบการบริหารงบประมาณขึ้นอยู่กับ การดำเนินงาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากบุคลากรในหน่วยงานย่อยไม่ได้รับการฝึกอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานงบประมาณ ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจด้านขั้นตอนการทำงานและวิธีการเบิกจ่ายที่ถูกต้อง

จากปัญหาในการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีอีกหลายท่านพบปัญหาหลายประการ อาทิ ปราโมทย์ เกิดทรัพย์ (2536) พบว่าอุปสรรคในการใช้จ่ายเงินรายได้เกิดจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบและหลักเกณฑ์การจ่ายเงินรายได้ และพบปัญหาในด้านการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ดังนี้ ประการที่หนึ่งปัญหาด้านเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายเงินรายได้และหลักเกณฑ์การจ่ายเงินรายได้มีปัญหาในทางปฏิบัติและตีความเสมอ ประการที่สองหน่วยงานต่าง ๆ มีบุคลากรในการปฏิบัติงานทางด้านการเงินน้อย และภาระในการปฏิบัติงานมีมาก จึงไม่มีเวลาศึกษาระเบียบหลักเกณฑ์พิจารณาแนวทางปฏิบัติงานให้ถูกต้องได้ ได้เพียงแต่ถามผู้รู้แล้วก็ปฏิบัติตาม ผิดบ้างถูกบ้างตามความเข้าใจของผู้ปฏิบัติเพื่อให้งานแล้วเสร็จตามค่าแรงเร้าของผู้บริหาร และผู้รับบริการ ประการที่สามบางหน่วยงานให้อาจารย์มาปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจารย์บางท่านไม่มีพื้นความรู้ทางการเงินและการบัญชีมาก่อน ประกอบกับระเบียบการเงินมีมาก ทั้งการปฏิบัติงานสอนทำให้อาจารย์รู้สึกยุ่งยากสับสน ไม่สามารถดำเนินการใช้จ่ายเงินได้ตามแผนงาน ประการสุดท้ายมหาวิทยาลัยกำหนดแต่หลักเกณฑ์การจ่ายเงินรายได้ มิได้กำหนดวิธีปฏิบัติหรือแนวทางปฏิบัติ ทำให้แต่ละหน่วยงานตีความและปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานแตกต่างกันไป

สมบัติ เทศน้อย (2527) พบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือ 1. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอในการบริหารของหน่วยงาน 2. ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน 3. การเบิกจ่ายเงินตลอดจนวิธีการปฏิบัติเอกสารเกี่ยวกับการเงินมีปริมาณมาก มักเปลี่ยนแปลงเสมอ ทำให้ผู้มารับบริการปฏิบัติไม่ถูก 4. หัวหน้าหน่วยงานย่อยหรือหัวหน้าระดับรอง มักไม่ทราบสถานการณ์ทางการเงินของหน่วยงานว่าอยู่ในระดับใด มีเงินหมวดใดเหลือพอจ่ายมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีพบปัญหาในการดำเนินงานการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ สรุปได้ดังนี้

1. การเบิกจ่ายเงินงบประมาณล่าช้า ไม่เป็นไปตามแผน ไม่ใช้เงินตามแผน
2. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอกับปริมาณงาน
3. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณงาน
4. เอกสารที่ส่งเบิกผิดหรือไม่ครบถ้วน ต้องส่งคืนหรือรอแก้ไข ทำให้งานล่าช้า
5. อาจารย์ บริษัท ร้านค้า ไม่มารับเงินตามกำหนดเวลาทำให้การลงบัญชีล่าช้า
6. ออกใบเสร็จรับเงินผิดประเภทเงินรายได้
7. การลงบัญชีล่าช้าตามการจ่ายเงิน
8. การจ่ายเงินผิดทำให้ต้อง เรียกเงินคืนจึงต้องปรับปรุงบัญชีตามด้วย
9. จัดทำบัญชีไม่ทันเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ลงบัญชีผิด มีทะเบียนคุมบัญชีมาก
10. การไม่เข้าใจระเบียบ การตีความ ทำให้แนวทางการปฏิบัติแต่ละคณะต่างกัน

ปัญหาข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชี พบปัญหาในการดำเนินงานการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐดังนี้

1. เบิกจ่ายเงินล่าช้า
2. ออกใบเสร็จรับเงินไม่ถูกต้อง ใบเสร็จรับเงินหาย
3. ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีไม่ทราบระเบียบดีเท่าที่ควร
4. คุณภาพของการบริการไม่ดี ไม่ประทับใจ ไม่สนใจที่จะให้บริการ

นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมากมักจะเป็นผู้ที่มีความชำนาญทางการบริหารงานวิชาการมากกว่าบริหารงานการเงิน และมักจะปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชี ถ้าหากว่าการดำเนินงานมีความผิดพลาด ผู้บริหารต้อง

รับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในขั้นตอนการดำเนินงานการเงินและบัญชีอย่างมีระบบ จะทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของงานการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถควบคุมงานได้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี และถือว่าการบริหารงานการเงินและบัญชีเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสนับสนุนการบริหารงานด้านวิชาการที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิผลในระบบการจัดการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบในความเป็นเลิศทางวิชาการ คุณภาพบัณฑิต และการพัฒนาทรัพยากรในอนาคตอันใกล้นี้ ด้วยเหตุนี้คณะจึงมีแนวทางแก้ไขในระยะสั้นโดยการจัดอบรมสัมมนาให้ผู้บริหาร บุคลากรได้มีความรู้และความเข้าใจในกฎระเบียบวิธีปฏิบัติงานการเงินและบัญชี หรือการส่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเข้ารับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับงานการเงินและบัญชี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ทันต่อระเบียบและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากปัญหานั้นถูกปล่อยไปโดยไม่ได้รับการแก้ไข ก็จะทำให้เกิดปัญหาวนไปไม่รู้จบ (รุ่ง แก้วแดง : 2538) การพัฒนาระบบการดำเนินงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำให้เป็นที่ยอมรับทั้งในด้านหลักการและทางปฏิบัติ เป็นต้นว่า โครงสร้างคณะ กระบวนการดำเนินงาน ระบบการเบิกจ่าย การขออนุมัติ การเก็บรักษาเงิน เงินทองราชการ วิธีการรับเงินและใบเสร็จรับเงิน ฯลฯ (เทียนฉาย กิระนันท์ : 2538) นอกจากนั้นแล้ว หลักในการจัดระบบงาน การศึกษาสภาพแวดล้อมผลกระทบและข้อจำกัดที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข หรือจัดการให้ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา ไชวילות : 2538) ซึ่งได้แก่ การปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินงาน ถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ความพึงพอใจของผู้รับบริการและคุณภาพ ก็อยู่ในขั้นตอนการทำงานอีกด้วย (รุ่ง แก้วแดง : 2538) ซึ่งจะนำไปสู่การมีรูปแบบที่เหมาะสม ที่จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสุทธิรัตน์ รัตนโชติ (2538) ได้เสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการปฏิบัติงานให้สามารถเบิกจ่ายเงินเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้นไว้โดยให้เร่งรัดและลดขั้นตอน โดยการยุบรวมหรือตัดงานที่ซ้ำซ้อนและไม่จำเป็นออก พร้อมทั้งมีเครื่องมือสำหรับประเมินการพัฒนางานบริหาร โดยการตรวจสอบโครงสร้างหรือส่วนประกอบขององค์การ เช่น แผนงานนโยบาย ระบบควบคุม วิธีดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรยังมีระเบียบ เพื่อได้ทราบถึงสภาพการบริหารงานที่เป็นอยู่ และชี้ทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนางานให้ดีขึ้นก่อนให้เกิดการบริหารงานในทางที่เป็นจริงได้ (สุกัญญา ไชวילות : 2538)

จากสภาพและปัญหาการดำเนินงานการเงินและบัญชีที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการดำเนินงาน หรือการมีรูปแบบหลากหลายในการบริหารองค์การ เนื่องจากเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการดำเนินงานอย่างมีอิสระ และผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในงานด้านวิชาการมากกว่างานด้านการเงินและบัญชี ซึ่งต้องรับผิดชอบ และเป็นหัวใจสำคัญสำหรับบริหารงานคณะเช่นเดียวกัน จึงน่าจะได้มีการศึกษาถึงสภาพและปัญหา ขั้นตอนการดำเนินงานการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้ผู้บริหารระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้รับทราบและเข้าใจขั้นตอน ระบบการดำเนินงาน ตลอดจนจุดควบคุมงานการเงินและบัญชีระดับคณะ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ
3. เสนอแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการดำเนินของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ 5 ด้าน คือ 1. ด้านการวางแผนใช้จ่ายเงิน 2. ด้านการใช้จ่ายเงิน 3. ด้านการเก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน 4. ด้านการทำหลักฐานการเงินและบัญชี 5. ด้านการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน

2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องๆ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 16 คณะ จากมหาวิทยาลัยของรัฐจำกัดรับในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 แห่ง ที่มีการสอนครบ 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขามนุษยศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง สภาพะปัจจุบันที่เป็นจริงในการจัดดำเนินการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี หมายถึง ผู้ให้บริการหรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบการเงินและบัญชีของคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินและบัญชี หมายถึง ผู้ที่ติดต่อหรือประสานงานเกี่ยวกับด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผู้บริหาร หมายถึง คณบดี รองคณบดี หัวหน้างานคลัง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายงานการเงินและบัญชี หมายถึง งานที่เป็นส่วนหนึ่งของงานบริหารคณะ ในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน การทำหลักฐานการเงินและบัญชี การควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน

โครงสร้างองค์กรงานการเงินและบัญชี หมายถึง การจัดองค์การโดยมีการกำหนดตำแหน่ง การแบ่งแยกหน้าที่การงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่

การดำเนินการด้านการเงินและบัญชี หมายถึง ลักษณะและขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน การทำหลักฐานการเงินและบัญชี การควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีและบุคลากรที่เกี่ยวข้องฯ ของคณะจำนวน 16 คณะ ที่มีการสอนครบ 4 สาขาวิชา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 4 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องฯ รวมทั้งสิ้น 382 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนสภาพและปัญหาหรืออุปสรรคการดำเนินงาน พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการเงินและบัญชีระดับคณะในมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. แบบสำรวจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีและการสังเกตมีลักษณะเป็นการสำรวจ

3. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) และคำถามปลายเปิด สอบถามความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องๆ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการเงินและบัญชี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงคณบดีจำนวน 16 คณะ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ เพื่อแจกและจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปของความเรียง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ร้อยละแล้วนำเสนอในรูปของตารางและความเรียง

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ สำหรับข้อมูลที่เป็นสถานภาพ และใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่เป็นปัญหาในการดำเนินงานแล้วนำเสนอในรูปของตารางและความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำรวจรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนนโยบายการดำเนินงานการเงินและบัญชี สามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนพัฒนาปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานการเงินและบัญชีระดับคณะ มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลำดับขั้นตอนในการรายงานการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งลำดับขั้นตอนในการรายงานการวิจัยออกเป็น 5 บท คือ
- บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และลำดับขั้นตอนในการรายงานการวิจัย
  - บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดการดำเนินงานการเงินและบัญชี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ
  - บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
  - บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการศึกษาจากเอกสาร ความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ผลการสำรวจ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
  - บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
 ราชการอ้างอิง
 ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย